

**MARC ESPANYOL  
DE CONSULTES  
CIUTADANES SO-  
BRE EL FUTUR  
D'EUROPA**

Conclusions



La pandèmia causada pel COVID19 ha suposat un veritable test d'estrès per a la Unió Europea. Amb les seves llums i les seves ombres, la Unió ha actuat de manera decidida i solidària quan se l'ha necessitada: mitjançant uns nous fons europeus de recuperació i reconstrucció finançats amb deute comú i mitjançant la compra centralitzada de les vacunes. Això ha permès a tots els ciutadans europeus avançar de la mà en la derrota del virus, sense discriminacions. Ha estat un exercici de solidaritat europea en acció, que contrasta amb la gestió de la crisi financera de fa una dècada.

Ara és el moment de reflexionar sobre el que encara ens queda per fer per preparar-nos millor de cara a futures crisis i assegurar el benestar dels europeus durant les pròximes dècades. És essencial que apliquem ràpidament algunes de les lliçons apreses al llarg dels últims mesos i ens preparem per als nombrosos reptes que es dibuixen en l'horitzó.

Amb aquest ànim va néixer la Conferència sobre el Futur d'Europa (COFE). Un instrument que té per objectiu escoltar els ciutadans, que no són només beneficiaris sinó també protagonistes de la construcció europea. S'ha estructurat un ambiciós debat obert que ha recaptat les opinions i propostes directament dels ciutadans i de representants de la societat civil o interlocutors socials, al costat de representants institucionals europeus, nacionals, regionals i locals, en un exercici de reflexió paneuropeu sense precedents. Els ciutadans espanyols han contribuït molt activament als diversos canals que la Conferència ha previst per recaptar les opinions dels ciutadans, ja sigui a través de la participació directa en Plataforma

digital multilingüe de la COFE o organitzant esdeveniments. Una altra de les vies de participació ha estat la contribució al Marc espanyol de consultes ciutadanes sobre el futur d'Europa. Aquest Marc ha estat una iniciativa impulsada pel Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, de caràcter voluntari i oberta a totes les comunitats autònomes i a la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP). En total, 15 comunitats autònomes i dues ciutats autònomes han participat, a més de la FEMP. Aquest document recull una síntesi de les principals conclusions del Marc, estructurat en divuit esdeveniments autonòmics i sis esdeveniments nacionals disseminats per tot el territori durant l'últim trimestre de 2021. En l'organització de la major part dels esdeveniments van estar involucrats institucions acadèmiques, centres de pensament i organitzacions de la societat civil. Les conclusions de cada esdeveniment ja van ser incloses, al final de cadascun d'ells pels mateixos organitzadors, en la Plataforma Digital de la Conferència, formant part del patrimoni de contribucions de la ciutadania europea a la COFE.

L'objectiu d'aquest document és oferir una recopilació del conjunt d'idees evocades en els esdeveniments del Marc. Aquest conjunt d'idees i propostes són especialment rellevants en el cas d'Espanya donada l'assumpció de la Presidència del Consell de la UE en el segon semestre de 2023. S'agrupen en quatre grans àrees d'interès: ciutadania europea, democràcia i participació; cohesió social i territorial; transició ecològica i migracions; i la UE al món.



01

## MARC ESPANYOL DE CONSULTES CIUTADANES SOBRE EL FUTUR D'EUROPA

El Marc Espanyol de Consultes Ciutadanes s'ha estructurat en esdeveniments tant a nivell nacional com autonòmic en els quals hi ha hagut una cooperació estreta entre el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació i les comunitats autònomes, així com amb entitats de la societat civil i ciutadania.



## MARCO NACIONAL DE CONSULTAS CIUDADANAS SOBRE EL FUTURO DE EUROPA



- 1. Europa ante el desafío geopolítico del S.XXI.** Con ESADE (Barcelona). 26 de octubre y 16 de noviembre.
- 2. Evento binacional con Portugal: Aportación hispano-portuguesa a la Conferencia sobre el Futuro de Europa** (Trujillo). 28 de octubre
- 3. Evento binacional con Países Bajos sobre Autonomía Estratégica abierta.** Con Real Instituto Elcano e Instituto Clingendael (Madrid). 2 y 3 de noviembre.
- 4. Papel de las regiones en la gobernanza europea** (Sevilla). 6 de noviembre.
- 5. Ideas para el futuro de la ciudadanía europea** (Toledo). 10 de noviembre.
- 6. Pacto Intergeneracional europeo** (Logroño). 12 noviembre.

## MARC NACIONAL

**01\_ Europa davant el desafiament geopolític del S.XXI.** Amb ESADEgeo. Barcelona, 26 d'octubre i 16 de novembre.

**02\_ Esdeveniment binacional: Aportació hispà-portuguesa a la Conferència sobre el Futur d'Europa.** Amb les Presidències de Govern d'Espanya i Portugal i la Junta d'Extremadura. Trujillo, 28 d'octubre.

**03\_ Esdeveniment binacional: Amb Països Baixos sobre autonomia estratègica oberta.** Amb el Reial Institut Elcano i Clingendael. Madrid, 2 i 3 de novembre.

**04\_ El paper de les regions en la governança europea.** Amb la Fundació Tres Cultures i la Junta d'Andalusia. Sevilla, 6 de novembre i telemàtica el 16 de novembre.

**05\_ Idees per al futur de la ciutadania europea.** Amb la Junta de Castella -La Manxa. Toledo, 10 de novembre.

**06\_ Pacte intergeneracional europeu.** Amb el Centre Reina Sofia sobre Adolescència i Joventut i el Govern de La Rioja. Logronyo. 13 i 14 de novembre.



## MARC AUTONÒMIC I LOCAL

**01\_Extremadura:** Les relacions Unió Europea-Amèrica Llatina i el Carib, una agenda renovada i un programa per a la recuperació en el marc dels ODS. (Cuacos de Yuste), del 19 al 23 de juliol de 2021.

**02\_Comunitat Valenciana:** *Europa i la salut. Una nova era* (València). 27 d'octubre.

**03\_País Basc i Comunitat Foral de Navarra:** *La cooperació transfronterera davant la Conferència sobre el Futur d'Europa* (Pamplona). 28 d'octubre.

**04\_Regió de Múrcia:** *El transport i la mobilitat sostenible, intel·ligent i resiliència* (Cartagena). 29 d'octubre.

**05\_Cantàbria:** *Diàleg ciutadà sobre Valors i Dret*. (Santander) 2 de novembre.

**06\_Castella i Lleó:** *Respostes innovadores de la cooperació transfronterera al canvi climàtic* (Zamora) 3 i 10 de novembre.

**07\_Canàries:** *"El futur de les Regions Ultraperifèriques en el futur d'Europa* (Las Palmas de Gran Canaria)". 5 de novembre.

**08\_Canàries i País Basc:** *"Migratlantes. Trobada de Migracions Atlàntiques* (Las Palmas de Gran Canaria)". 10 i 11 de novembre.

**09\_Illes Balears y Comunitat Valenciana:** *El Mediterrani i la UE: una conca a cohesionar* (Palma i València). 18 de novembre.

**10\_Comunitat Foral de Navarra:** *Nova Bauhaus europea* (Pamplona). 19 de novembre.

**11\_Andalusia:** *Andalusia, un model de veïnatge a la UE* (Sevilla). 24 de novembre.

**12\_Principat d'Astúries i Cantàbria:**

*Disparitats territorials i demogràfiques a la UE: Els Reptes de les regions de muntanya* (Argüeso). 24 de novembre.

**13\_La Rioja:** *Fòrum Social de la Joventut sobre Violència de Gènere en el marc de la Conferència sobre el Futur d'Europa* (Logronyo). 24 de novembre.

**14\_Galícia:** *Totes les oportunitats del mar: Avançant en l'Economia Blava* (Vigo). 24 de novembre de 2021.

**15\_Ciutats Autònomes de Ceuta i Melilla:** *Una visió d'Europa des del nord d'Àfrica* (Ceuta i Melilla). 23, 24 i 25 de novembre.

**16\_Illes Balears:** *La ciutadania insular i la UE* (Eivissa, Artá, Ciutadella, Maó). 8 i 29 d'octubre i 24-25 de novembre.

**17\_Extremadura i Castella - La Manxa:** *La contribució de les Comunitats Autònomes en favor del futur ecològic d'Europa.*

*Ciutadania i turisme sostenible en destinacions rurals d'interior*, (Garrovillas de Alconétar, Càceres). 30 de novembre.

*La Transició Energètica* (Mèrida). 29 de novembre.

*La sostenibilitat mediambiental* (Toledo). 2 de desembre.

**19\_Aragó, Castella - La Manxa i Castella i Lleó:** *Resposta davant el repte europeu de la despoblació* (Teruel, Cuenca i Soria). 10 de desembre.



**MARCO  
AUTONÓMICO  
Y LOCAL  
DE CONSULTAS  
CIUDADANAS  
SOBRE EL FUTURO  
DE EUROPA**

- 1. Extremadura:** Las relaciones Unión Europea-América Latina y el Caribe, una agenda renovada y un programa para la recuperación en el marco de los ODS. (Cuacos de Yuste), del 19 al 23 de julio de 2021
- 2. Comunitat Valenciana:** Europa y la salud. Una nueva era (Valencia). 27 de octubre.
- 3. País Vasco y Comunidad Foral de Navarra:** La cooperación transfronteriza ante la Conferencia sobre el Futuro de Europa (Pamplona). 28 de octubre
- 4. Región de Murcia:** El transporte y la movilidad sostenible, inteligente y resiliente (Cartagena). 29 de octubre.
- 5. Cantabria:** Diálogo ciudadano sobre Valores y Derecho. (Santander) 2 de noviembre
- 6. Castilla y León:** Respuestas innovadoras de la cooperación transfronteriza al cambio climático (Zamora). 3 y 10 de noviembre.
- 7. Canarias:** Las Regiones Ultraperiféricas en el futuro de Europa (Las Palmas). 5 de noviembre.
- 8. Canarias y País Vasco:** Migratantes. Foro de Migraciones Atlánticas (Las Palmas). 10 Y 11 de noviembre
- 9. Illes Balears y Comunitat Valenciana:** El Mediterráneo y la UE: una cuenca a cohesionar (Palma y Valencia). 18 de noviembre.
- 10. Comunidad Foral de Navarra:** Nueva Bauhaus europea (Pamplona). 19 de noviembre
- 11. Andalucía:** Andalucía, un modelo de vecindad en la UE (Sevilla). 24 noviembre.
- 12. Principado de Asturias y Cantabria:** Disparidades territoriales y demográficas en la UE: Los Retos de las regiones de montaña (Argüeso). 24 de noviembre.
- 13. La Rioja:** Foro Social de la Juventud sobre Violencia de Género en el marco de la Conferencia sobre el Futuro de Europa (Logroño). 24 de noviembre
- 14. Galicia:** Todas las oportunidades del mar: Avanzando en la Economía Azul. 24 de noviembre de 2021
- 15. Ciudades Autónomas de Ceuta y Melilla:** Una visión de Europa desde el norte de África (Ceuta y Melilla). 23, 24 y 25 de noviembre.
- 16. Illes Balears:** La ciudadanía insular y la UE (Ibiza, Artá, Ciudadela, Mahón). 8 y 29 de octubre y 24-25 de noviembre.
- 17. Extremadura y Castilla-La Mancha:** La contribución de las Comunidades Autónomas en favor del futuro ecológico de Europa - Ciudadanía y turismo sostenible en destinos rurales de interior, (Garrovillas de Alconétar, Cáceres). 30 de noviembre. - La Transición Energética (Mérida). 29 de noviembre. - La sostenibilidad medioambiental (Toledo). 2 de diciembre.
- 18. Aragón, Castilla-La Mancha y Castilla y León:** Respuesta ante el reto europeo de la despoblación (Teruel, Cuenca y Soria). 10 de diciembre.

# 02

## CIUTADANIA EUROPEA, DEMOCRÀCIA I PARTICIPACIÓ<sup>1</sup>

L'àmbit relatiu a la democràcia europea és el que més aportacions ha rebut a Espanya en la Plataforma Digital de la Conferència. Les reflexions en els actes del Marc espanyol cobreixen un ampli espectre de temes entre les quals destaquen propostes tant de cara a reforçar els drets dels ciutadans europeus com de potenciar la ciutadania europea a través de programes d'intercanvi i aspectes simbòlics.

La lliure circulació de persones és percebuda pels europeus com un dels principals assoliments del procés d'integració. Segons l'Eurobaròmetre, la gran majoria dels ciutadans europeus -amb els espanyols al capdavant (88%)- valoren positivament les

llibertats de circulació i establiment en la Unió. No obstant això, encara persisteixen obstacles que les segueixen dificultant en la pràctica i que els ciutadans consideren necessari suprimir per a assegurar el ple exercici d'aquestes llibertats. En aquesta línia, s'han rebut nombroses propostes encaminades a alleugerir tràmits burocràtics, com recolzar les iniciatives en marxa per reduir les dificultats que encara persisteixen per a l'homologació de títols europeus en certes professions, fomentar sistemes de finestretes úniques o accelerar la posada en marxa de la identitat digital europea (eIDAS), que contribuirà a facilitar els tràmits que ara s'exigeixen als ciutadans europeus per residir en un altre Estat membre del

<sup>1</sup>-En aquest apartat s'inclouen esdeveniments organitzats per Aragó, Castella-La Manxa i Castella i Lleó; Comunitat Valenciana i Illes Balears; La Rioja; així com els esdeveniments nacionals "Paper de les regions en la governança europea" (Sevilla), "Idees per al futur de la ciutadania europea" (Toledo) i "Conferència pel Pacte Intergeneracional Europeu" (Logronyo).

<sup>2</sup>-El marc nacional va incloure un esdeveniment específic (Toledo, 10 de novembre) sobre com desenvolupar el concepte de ciutadania, però va ser també objecte d'atenció en nombrosos esdeveniments autonòmics.



que són nacionals. Finalment, es va proposar estudiar l'harmonització de la llista d'exclusions per a l'accés a l'ocupació pública de manera que es delimitin amb major claredat la llista d'ocupacions públiques reservades a nacionals. El nombre de ciutadans que resideixen i treballen en un altre Estat membre diferent del de la seva nacionalitat s'ha incrementat notablement en els últims deu anys fins a aconseguir els 13,3 milions o el 3% de la població de la Unió. Atès que contribueixen a les societats que els acullen i en llaures a reforçar la identitat europea, seria recomanable estudiar estendre el dret de sufragi actiu i passiu dels ciutadans europeus en l'Estat de residència a les eleccions regionals i agilitar els tràmits amb la finalitat que els ciutadans facin un major ús del seu dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions europees i municipals. Precisament es negocien en aquest moment en el Consell les propostes de la Comissió del paquet "Democràcia i integritat de les eleccions europees" emmarcat en el seu Pla d'Acció per a la Democràcia Europea. Dues de les propostes

legislatives fan referència a les dues directives vigents sobre eleccions europees i municipals amb l'objectiu de facilitar la participació electoral d'aquests ciutadans mòbils de la Unió reduint les possibles barreres administratives existents a fi de simplificar els requisits i afavorir el vot. Per la seva banda, per a les eleccions al Parlament Europeu es va proposar en els esdeveniments establir mecanismes perquè els ciutadans percebin en major mesura que el seu vot compta i reforçar el debat públic paneuropeu. En aquest sentit, la proposta de posada en marxa de llistes transnacionals podria suposar un pas en el bon sentit. La ciutadania europea suposa un doble vincle polític, amb l'Estat membre propi i amb la Unió. Un doble sentiment de pertinença, una doble identitat. Els espanyols destaquen per ser una societat en la qual la identitat nacional i europea són plenament compatibles. Per aquest motiu, moltes propostes ciutadanes en aquest exercici van ser dirigides a enfortir aquest doble vincle des de l'àmbit educatiu, cultural o esportiu. Nombrosos participants aposten per educar des





de la infància, incorporant als plans d'estudi una assignatura específica sobre la UE i les seves institucions i els drets associats a la ciutadania europea. En la mateixa línia, també hi ha hagut crides a augmentar l'agermanament entre centres educatius de la UE tenint en compte les desigualtats territorials i socioeconòmiques amb partides dirigides específicament a les àrees rurals i a centres educatius que comptin amb estudiants especialment vulnerables. Així mateix, hi ha hagut interès per explotar al màxim les oportunitats que ofereix el programa Erasmus+, especialment amb la potenciació més enllà de l'àmbit universitari com es recull en el Pla d'Acció per a la implementació del Pilar Europeu de Drets Socials i l'Espai Europeu d'Educació 2025. Una altra iniciativa suscitada durant els debats ha estat la proposta d'un programa "Eurosenior" basat en experiències prèvies, però que establís un voluntariat europeu de persones majors convidades en altres països per compartir, a través dels centres educatius, temes relacionats amb el patrimoni i la memòria d'Europa.

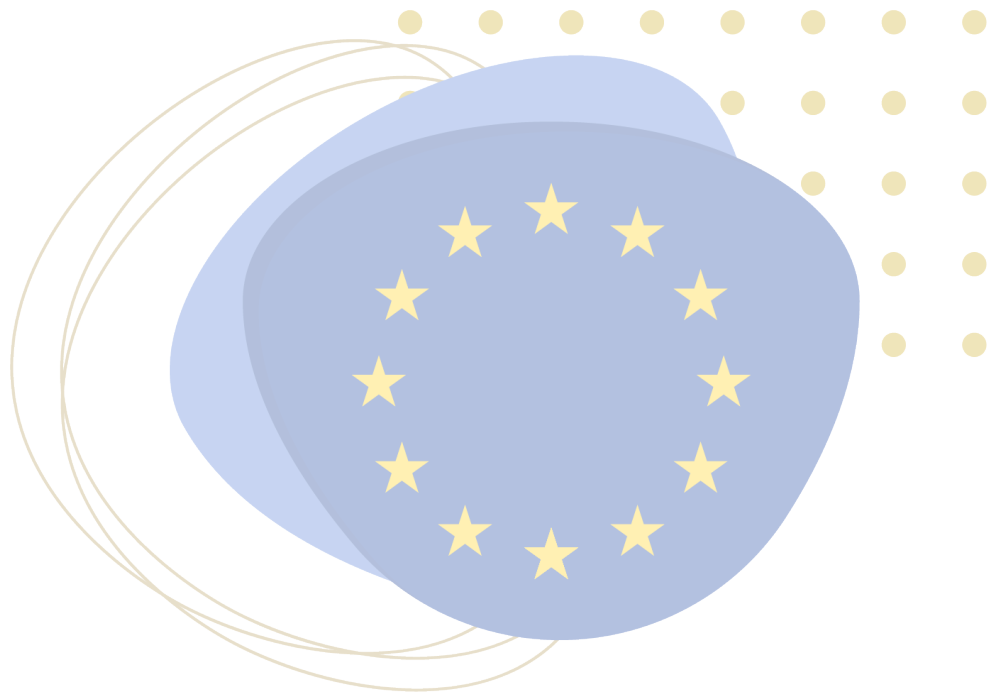
Atorgar més visibilitat a la identitat europea és una altra de les propostes que es van escoltar en aquest Marc de consultes ciutadanes. Per exemple, es va suggerir l'ús de símbols europeus (bandera i himne) al costat dels nacionals en les competicions esportives internacionals. Els Jocs Olímpics, ja sigui en la indumentària dels esportistes o en el medaller, podrien ser una oportunitat per a dur a terme aquesta proposta. Un element destacat dels intercanvis en els esdeveniments va ser la necessitat d'implicar més a les Comunitats i Ciutats Autònomes en la formulació de la política comunitària, reforçant d'aquesta manera la defensa i promoció dels interessos d'Espanya en la Unió Europea. D'aquesta manera, nombrosos experts i representants de la societat civil i del món acadèmic han reflexionat sobre possibles vies per a potenciar l'accés de les CC. AA. a diverses institucions europees, com el Consell Europeu o el Tribunal de Justícia de la UE, o com incrementar la seva participació en el procés

legislatiu (que és competència del Consell de la UE i Parlament Europeu). En aquest sentit, s'ha destacat la necessitat de reforçar el paper del Comitè de les Regions. En concret, es precisa la revisió de la naturalesa i composició d'aquest òrgan; la seva reforma hauria d'atendre a la realitat específica de les regions amb competències legislatives, adquirint aquestes un major pes qualitatiu en les decisions adoptades per aquest organisme. Aquesta revisió de la seva naturalesa i composició permetria explorar una obertura del Consell Europeu cap a una participació del Comitè de les Regions en algun dels seus debats.

Per a això, es va esmentar la possibilitat que l'aprovació de normativa comunitària relativa a la cohesió territorial i la cooperació transfronterera comptés amb dictàmens favorables del Comitè de les Regions. A més, s'ha suggerit que aquelles regions europees amb competències legislatives haurien de comptar amb un paper reforçat dins del mateix Comitè de les Regions. Una de les alternatives per a aconseguir-ho podria ser impulsar un major ús de llengües cooficials en els treballs del Comitè de les Regions i el ple del Parlament Europeu i que es potenciï la traducció de textos fonamentals de la UE amb caràcter fidedigne. De cara a incrementar la participació de les entitats locals en la política comunitària es va proposar la creació d'un Comitè de les Ciutats representatiu dels poders locals i amb personalitat pròpia, compartint els recursos propis del Comitè de les Regions, seguint l'actual model conjunt d'administració i logística que ja existeix entre el Comitè de les Regions i el Comitè Econòmic i Social Europeu. Un altre aspecte recurrent en els esdeveniments va ser la proposta d'incrementar la representativitat en l'àmbit europeu de les Ciutats Autònomes de Ceuta i Melilla.

# 03

## COHESIÓ SOCIAL I TERRITORIAL<sup>3</sup>



Juntament amb la preocupació per la recuperació econòmica, una particularitat de les conclusions dels diversos esdeveniments organitzats a Espanya dins del Marc de consultes va ser l'atenció prestada a altres problemàtiques com són els reptes demogràfic i intergeneracional, l'especificitat de les regions frontereres, així com les dificultats que afecten a determinats territoris amb característiques especials com les de muntanya o les insulars. Es va organitzar igualment un esdeveniment dedicat a les regions ultraperifèriques (RUP). És especialment rellevant la importància atorgada a l'accessibilitat. Al voltant d'una cinquena part dels ciutadans de la UE compta amb alguna forma de discapacitat. Va haver-hi moltes trucades al fet que la recuperació post pandèmia a nivell europeu ha de ser

ecològica, digital, inclusiva i accessible. També va haver-hi interès a desenvolupar l'Estratègia sobre els drets de les persones amb discapacitat i fer ús del Pilar europeu de drets socials i del Semestre Europeu per a augmentar la sensibilització i per a assegurar una qualitat de vida digna i independent a aquest col·lectiu, garantint la seva no discriminació i el ple gaudi dels seus drets. Un dels aspectes que van sorgir en els esdeveniments va ser la reflexió sobre els problemes que afecten el desenvolupament de territoris que s'enfronten a desavantatges greus i permanents. Es va plantejar que és necessari prendre en consideració a escala europea especificitats pròpies de diverses Comunitats Autònomes, en particular, la ultraperifèria, la insularitat o la despoblació. Es tracta d'aspectes que requereixen un

3-Aquesta secció inclou propostes recollides en esdeveniments a Aragó, Castella-la Manxa i Castella i Lleó; Cantàbria i Astúries; Euskadi i Navarra; Illes Balears; Illes Canàries; Galícia i en els esdeveniments nacionals "Conferència pel Pacte Intergeneracional Europeu" (Logronyo), esdeveniment binacional hispà-portuguès (Trujillo) i "El paper de les regions en la governança europea" (Sevilla).



tractament particularitzat per part de la UE (articles 349 i article 174 del Tractat de Funcionament de la UE). En el cas dels territoris les característiques dels quals –com la ultraperifèria o la insularitat– impedeixen competir en condicions d'igualtat, van ser moltes les crides a reflexionar i establir estratègies que permetin aplicar els citats articles 349 i 174 per a aquests territoris a fi d'assegurar la igualtat d'oportunitats de tots els europeus. Transport, connectivitat o gestió mediambiental són exemples de l'especial atenció que requereixen els territoris insulars. El repte demogràfic va acaparar un gran nombre d'esdeveniments i idees. La concentració de la població i l'activitat econòmica en grans àrees urbanes és una tendència a nivell global que preocupa especialment a la UE, particularment a Espanya. A més, la població de la Unió continuarà envellint, augmentant l'edat mitjana en 5 anys a la fi d'aquest segle, la qual cosa impactarà substancialment sobre la taxa de dependència. De fet, per a 2050 s'espera que la població de la UE es redueixi fins als 420 milions, la qual cosa suposaria només un 4,3% de la població mundial. En els esdeveniments organitzats amb participació dels agents del món rural es va posar l'accent principalment que són necessàries polítiques específiques per a abordar les necessitats pròpies de l'àmbit rural. Es va apuntar, en definitiva, que per a

lluitar contra la despoblació rural és necessari garantir serveis que facin dels pobles llocs accessibles: connectivitat, habitatge, serveis de proximitat (bàsics i d'oci) i millora dels sistemes de transport.

Es va suggerir també que per a mantenir la població en el medi rural seria important articular mesures que facilitin la instal·lació d'empresaris, incrementant així el teixit industrial, i la consegüent i potencial oferta d'ocupació. També cal destacar la proposta de creació d'un programa de trobada intergeneracional que generi espais de convivència i intercanvi, orientat a unir generacions, fomentar l'economia de les cures, dotar de més i millors competències, millorar el benestar de les persones i combatre la solitud no desitjada.

Amb vista a l'any europeu de la joventut que se celebra en 2022, s'ha destacat que és fonamental posar l'accent en la incorporació al mercat de treball de la població jove i que constitueix més del 15% de la població de la UE. Per a això, s'ha apuntat a la importància de modernitzar i redissenyar les polítiques actives i apostar per polítiques innovadores que facilitin l'emancipació, la formació i una primera ocupació digna. Aquestes prioritats estan en línia amb les de l'agenda del Pilar europeu de drets socials, que consta de 20 principis destinats a fomentar mercats de treball i sistemes de protecció en igualtat. Aquestes polítiques defensades en el Marc



espanyol coincideixen amb dues de les tres categories de principis d'aquest Pilar social de la UE: Igualtat d'oportunitats i d'accés al mercat de treball i condicions de treball justes. Van destacar els principis de suport actiu per a l'ocupació, igualtat d'oportunitats, així com una ocupació segura i adaptable. Els joves van reclamar, en general, la importància de jugar un rol protagonista en la construcció del seu futur en el marc europeu.

Nombroses activitats dins del marc espanyol de la COFE es van dedicar a la problemàtica específica de les regions transfrontereres, partint de la necessitat de reflectir el punt de vista de la seva ciutadania i de cercar solucions als seus reptes. Així es va posar de manifest la importància que tenen aquestes regions, atès que suposen el 40% del territori i el 30% de la població i del PIB de la UE, la qual cosa els atorga una responsabilitat col·lectiva de contribuir de manera significativa a la construcció europea. Va haver-hi en aquest sentit propostes dirigides a millorar la connectivitat mitjançant la potenciació de transports públics transfronterers i la millora de les connexions digitals. També el reforç del paper de les Eurociutats i l'aprofitament dels recursos inclosos al programa EU4Health per a una millor resposta davant les crisis sanitàries en l'àmbit transfronterer, amb especial atenció a la dotació de recursos en matèria de salut mental.

En el cas concret de les regions d'Extremadura, Centro i Alentejo, els joves hispà-portuguesos participants en l'esdeveniment organitzat a Trujillo es van mostrar a favor de preservar les formes de vida de l'euro-regió i cuidar la singularitat dels territoris de La Raia, amb propostes especialment relacionades amb l'explotació extensiva pròpia de la devesa espanyola i el muntat portuguès. Per la seva banda, els participants en els actes sobre cooperació transfronterera a Navarra i el País Basc van destacar la importància d'homologar tràmits

administratius i suprimir obstacles, a més de cercar solucions de proximitat per a resoldre els problemes quotidians dels ciutadans. En les jornades de les Ciutats Autònomes de Ceuta i Melilla es va destacar com a prioritari l'oportunitat d'establir mecanismes que compensin els condicionants estructurals singulars que els afecten.

En l'àmbit de la cooperació transfronterera també va cobrar especial rellevància la resposta al canvi climàtic. En el cas concret dels esdeveniments organitzats conjuntament per Castella i Lleó i les Regions Centro i Nord de Portugal a Zamora es va posar de manifest, d'una banda, que l'economia circular implica un canvi ineludible del nostre model de producció i consum, indispensable per a aconseguir els objectius climàtics; i, d'una altra, que és necessari adoptar accions que minimitzin els efectes del canvi climàtic adaptant territoris i ciutats, així com l'activitat econòmica.

En el cas de les Regions ultraperifèriques (RUP), els participants van mostrar el seu suport majoritari al Programa d'opcions específiques per la llunyania i la insularitat (POSEI) i es va apostar per una major orientació cap al Mercat Interior i diversificació de cultius, sol·licitant suport per a l'agricultura ecològica i per a la indústria agroalimentària. També es va ressaltar la rellevància de les especificitats de les RUP en la Política Agrària Comuna o la de Cohesió, així com les excepcions en l'àmbit fiscal i d'ajudes d'Estat. També van concitar especial atenció la posada en pràctica d'un sistema d'economia circular i de mesures de mitigació del canvi climàtic adaptat als condicionants de la ultraperifèria.

# 04

## TRANSICIÓ ECOLÒGICA I MIGRACIONS<sup>4</sup>

La lluita contra el canvi climàtic i la preservació del medi ambient i la biodiversitat han demostrat ser una prioritat indiscutible dels ciutadans europeus, tal com es reflecteix en els nombrosos comentaris i idees abocades sobre aquest tema en la Plataforma Digital de la Conferència. Es tracta del segon assumpte més comentat a nivell europeu i un dels temes que ha generat major nombre d'idees entre les contribucions espanyoles.

De prosseguir la tendència actual s'espera que a mitjans d'aquest segle la temperatura s'incrementi en 2°C. Els fenòmens associats, com els esdeveniments climatològics extrems, la pèrdua de biodiversitat, la degradació ambiental i una menor seguretat alimentària, podrien suposar un gran impacte per a la UE i el seu veïnat. El compromís de la UE d'aconseguir la neutralitat climàtica comporta una reducció substancial de l'ús de

combustibles fòssils de la UE, augmentant les energies renovables i diversificant el subministrament energètic. Això seria fonamental per a reduir la vulnerabilitat exterior de la Unió i preservar la sobirania europea. De la mateixa manera que la transició climàtica crea noves oportunitats de creixement econòmic, presenta també importants desafiaments industrials en termes d'equitat. Per això, s'ha considerat en els esdeveniments que la reducció hauria d'assolir-se amb el menor cost possible, tenint en compte criteris de solidaritat, justícia i la preservació de la competitivitat. Fer-ho de manera justa, distribuint els costos per a no perjudicar els col·lectius més vulnerables, serà el principal repte. Per a això seran necessàries mesures a nivell europeu i no merament nacionals. Per a superar aquests reptes, el Pacte Verd Europeu transformarà la UE en una economia moderna, eficient en

4-Aquesta secció inclou propostes dels esdeveniments realitzats a Castella i Lleó, Ceuta, Galícia, Illes Canàries i Euskadi, Melilla i Navarra.



l'ús dels recursos i competitiva. La Comissió Europea va adoptar un conjunt de propostes per a adaptar les polítiques de la UE en matèria de clima, energia, transport i fiscalitat amb la finalitat de reduir les emissions netes de gasos d'efecte hivernacle en almenys un 55% d'aquí a 2030, en comparació dels nivells de 1990. La UE es proposa: ser climàticament neutra d'aquí a 2050; protegir la vida humana, els animals i les plantes, reduint la contaminació; ajudar a les empreses a convertir-se en líders mundials en productes i tecnologies netes; i contribuir a garantir una transició justa i integradora.

De l'ampli repertori d'idees evocades cal destacar la rellevància de l'economia circular (entesa com un model econòmic que cerca l'aprofitament màxim dels recursos i la generació mínima de residus) com a resposta al canvi climàtic, i la importància de les regions i les ciutats per impulsar aquest model, així com dels fons Next Generation UE. Es va ressaltar també la necessitat de fomentar l'interès dels ciutadans per protegir el seu entorn natural i la biodiversitat, destacant-se la importància fonamental d'educar i sensibilitzar en aquest terreny.

Així mateix, es va esmentar la necessitat de comptar amb territoris resilients que garanteixin un equilibri entre agricultura i silvicultura, així com la necessitat d'impulsar l'economia blava, garantint una pesca sostenible i impulsant activitats marítimes pesqueres tradicionals, innovadores i emergents. De la mateixa manera, es va esmentar també el suport a la indústria i al foment de la recerca. Finalment, es va citar la necessitat de renaturalitzar les ciutats, connectant-les més amb la natura seguint els principis promoguts per l'esmentada "Nova Bauhaus europea" i mobilitzant a persones creatives de diferents disciplines amb l'objectiu de desenvolupar els espais urbans del futur, tenint en compte per a això

els criteris de sostenibilitat, inclusió i estètica. En l'àmbit de la inclusió, es va reivindicar involucrar a les persones majors en la transformació digital.

La migració ha estat igualment objecte d'atenció transversal en nombrosos debats del marc espanyol de la COFE. Espanya compta amb un considerable bagatge en experiència i gestió de la immigració amb resultats positius que pot i ha de reivindicar.

Els participants van destacar que el fenomen migratori és realment un assumpte de dimensió europea, amb especial repercussió a les regions que, per ser fronteres externes de la Unió, sofreixen en major mesura la pressió migratòria. Per tant, és imperiós reforçar la política migratòria comuna a escala de la UE, actuant conjuntament, combinant solidaritat i responsabilitat i respectant les convencions internacionals sobre drets humans.

Va haver-hi crides a actuar en origen seguint l'exemple de la proposta de la Comissió Europea de les denominades Associacions de Talent. També es va suscitar un notable consens a defensar que les solucions es troben més en l'origen de la immigració que en la destinació d'aquesta. Sobre aquesta base es van suggerir diverses vies d'actuació. Així, es va estimar que cal lluitar contra les causes profundes de les migracions, abordant el desafiament demogràfic, així com tractar la figura dels denominats desplaçats climàtics. També es va assenyalar la idea d'apostar per fomentar les vies de migració legal com una manera d'ordenar els fluxos i millorar l'assistència i l'acolliment de la població immigrant en l'àmbit europeu, prestant especial interès als menors no acompanyats. Es va esmentar així mateix la necessitat de reforçar el Sistema Europeu Comú d'Asil per a millorar el tractament dels sol·licitants d'asil.

# 05

## LA UE EN EL MÓN<sup>5</sup>



Els debats sobre el paper de la UE al món, en particular en el context de la creixent tensió entre les grans potències, han figurat de forma destacada en les reflexions dels ciutadans europeus i espanyols. Les lliçons de la gestió de la pandèmia i més recentment de la crisi de subministraments han marcat igualment una agenda en la qual els conceptes d'autonomia estratègica i la preparació enfront de futures crisis han estat evocats des de diferents angles. L'actual crisi global provocada per l'agressió de Rússia a Ucraïna és una excel·lent demostració del pertinent que són les preocupacions expressades pels espanyols sobre la necessitat de reforçar a la Unió Europea com a actor global, especialment participant en l'àmbit de la seguretat en el nostre continent. Les diferents reflexions sobre l'autonomia

estratègica i el paper internacional de la UE han coincidit a assenyalar que, malgrat el seu important poder regulador al mercat global, la Unió Europea segueix sense gaudir del mateix pes geopolític que altres potències com els Estats Units i la Xina. Davant la perspectiva d'un món que es va tancant, molts experts i ciutadans implicats en aquest exercici han mostrat gran consens entorn de la idea que la UE ha de promoure la seva pròpia autonomia estratègica i garantir la defensa Integral de les seves fronteres, amb especial atenció a les de Ceuta i Melilla, fronteres Sud d'Europa. Aquesta autonomia no pot entendre's solament en termes de seguretat i defensa sinó en una concepció més àmplia, incloent-hi el proveïment energètic, el desenvolupament tecnològic, el lideratge en valors i en la

5-Inclou les propostes dels esdeveniments organitzats a Andalusia; Ceuta i Melilla; Comunitat Valenciana i Illes Balears; Extremadura i Castella-la Manxa; així com l'esdeveniment nacional "La UE en un món geopolític" (Barcelona) i ivento binacional amb Països Baixos: "Real Institut Elcano-Clingendael sobre Autonomia Estratègica oberta" (Madrid).



lluita contra la crisi climàtica, així com en connectivitat. D'aquesta manera, hi ha hagut ampli consens a afirmar que la Unió no pot limitar-se a proporcionar el terreny de joc, establir les regles i ser l'àrbitre, sinó que ha de ser un actor principal en l'economia mundial per donar forma a les normes i valors globals. Entre les vies per aconseguir aquest objectiu, s'han destacat algunes recomanacions com aconseguir que la UE ocupi posicions estratègiques en les cadenes de valor mundials de determinats productes d'especial rellevància, per la qual cosa seria necessària una sòlida política industrial que inclogui tant a les grans empreses com a les pimes. Una solució alternativa esmentada durant els esdeveniments han estat la de cercar una interdependència controlada, no la independència. Per a això, seria necessari desenvolupar polítiques horitzontals que fomentin els centres i ecosistemes d'innovació transeuropeus, en lloc d'intentar "triar als guanyadors".

L'àmbit militar de la UE també ha atret l'atenció dels debats, incidint que la UE té un important paper a exercir ajudant als Estats membres a desenvolupar capacitats i tecnologies d'alt nivell. D'aquí la importància d'encertar en la relació UE-OTAN en els treballs de la Brúixola Estratègica i el nou concepte estratègic de l'OTAN que s'espera per a la Cimera de Madrid al juny. Un altre aspecte recalcat és el de reforçar les capacitats sanitàries a través de la Unió sanitària, amb vista a estar millor preparats davant possibles pandèmies o crisis relacionades amb la salut.

Diverses activitats han centrat els seus

debats a les àrees geogràfiques prioritàries d'interès tradicional per a Espanya. D'aquesta manera, s'han tractat el Veïnatge Sud de la UE, Àfrica o les relacions amb Amèrica Llatina i el Carib. Moltes de les opinions suscitées han coincidit a assenyalar que la Política Europea de Veïnatge ha de donar també prioritat a la cooperació amb els veïns del Sud, i per això serien necessaris recursos i polítiques ambicioses en tots els àmbits de la relació, com la preservació del medi ambient, vies regulars d'immigració, la col·laboració entre universitats, el suport a la digitalització i a la innovació o la creació d'un Erasmus Mediterrani per a estudiants d'estudis superiors i de formació professional.

En diversos esdeveniments es va posar l'accent en els valors que Europa comparteix amb Iberoamèrica, tant en matèria de democràcia com de concepció dels drets humans, la qual cosa fa que siguin regions amb visions especialment compatibles. Aquesta possibilitat de relacionar-se en defensa de valors i interessos comuns implica que la UE hauria d'implicar-se més activament en aquest continent, incloent-hi el suport als processos d'integració regional a Amèrica Llatina i el Carib. La inversió de la UE seria particularment beneficiosa fomentant la connectivitat, fins i tot més enllà de les connexions físiques i logístiques, promovent una connectivitat de xarxes de coneixement, xarxes digitals i d'educació per a apropar economies i societats.





# EPÍLEG

## MAXIMITZAR LA VEU DELS ESPANYOLS EN LA COFE

El veritablement rellevant de la Conferència sobre el Futur d'Europa és escoltar als europeus. La COFE no deixa de ser una ocasió per repensar i millorar la UE com a organització i com a projecte, amb la màxima involucració dels ciutadans a través de camins diferents als existents per a garantir la seva participació institucional en la UE. És una oportunitat única per a establir un camí comú per al futur, amb les institucions de la UE donant per primera vegada veu directa als ciutadans en el debat sobre el futur d'Europa. El procés d'escolta ascendent als ciutadans europeus a través de la plataforma digital, panells ciutadans i plenari conclourà en un informe avalat per tots els participants. Les decisions dels anys vinents, per la seva envergadura, seran de llarg abast. La pandèmia ha accelerat tendències que ja entrellucàvem. Avui parlem més de geopolítica, pandèmies, guerres comercials, repte demogràfic, polarització, autonomia estratègica, cadenes de valor o resiliència.

L'agressió russa a Ucraïna reforça aquest camí i ens obliga a repensar el paper de la Unió en un món canviant. És el moment de reflexionar conjuntament sobre aquests reptes de futur des d'un prisma europeu. Amb això en ment el Ministeri d'Afers exteriors, UE i Cooperació, nombroses Comunitats Autònomes i la FEMP hi han col·laborat per fomentar la participació dels espanyols als grans debats europeus. Aquest document és una iniciativa encaminada a maximitzar les propostes dels espanyols en la COFE. Perquè la veu dels espanyols s'escolti amb més força a Europa. Espanya exercirà la Presidència del Consell de la UE en el segon semestre de 2023. Es tractarà d'un moment de tancament de cicle de les institucions europees amb la vista posada en les eleccions al Parlament Europeu en la primavera de 2024. Serà una oportunitat excel·lent per donar seguiment i materialitzar moltes de les propostes que sorgeixin de la COFE.

